

SÖYLEŞİ* / PROF.DR. SEZA REİSOĞLU**

“Uygulanan ekonomik politikalar sonucunda, devletin küçültülmesi, kamusal alanın daraltılması koşullarında, kamu işveren sendikalarına olan ihtiyaç gittikçe azalıyor.”

Prof. Dr. Seza Reisoğlu ile Dr. Naci Önsal 1970'lerde bir toplantıda...

Hocam, danışmanı olduğunuz Türk Taşıt İşverenleri Sendikası'nda (TÜTİS) birlikte çalıştığımız yıllarda, sizden çok şeyler öğrendim. İş Hukukunda benim ilk hocalarımdan biri sizsiniz. O dönemde, kamu işveren sendikaları için kanunda özel düzenlemeler olması gerektiğini düşündük ve hükümetlere önerdik. 2003 yılında 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 3. maddesine de bu düşüncemizi yansıttık. Bunda en büyük pay sizindi. Bunca yıl sonra geriye baktığınızda “Doğru yaptık” diyor musunuz?

Çok teşekkür ederim. Evet ben o yıllarda TÜTİS'in danışmanı olduğum için, söz ettiğiniz konunun bizzat içindeydim. Bu konuda gerçekten çok çalıştık, işin düşünsel altyapısını oluşturduk ve zamanın hükümetlerine görüşlerimizi ısrarla belirttik. Sonuçta da başarılı olduk.

2821 sayılı Sendikalar Kanununun 3. maddesinin gerekçesi, ortak görüşümüzdü. Devletin işveren konumunda olduğu kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi mülahazalardan uzak, adil bir ücret ve sosyal haklar düzeninin kurulması mutlaka gerekiyordu. Oyunun

* Prof. Dr. Seza Reisoğlu ile söyleşi, Dergimizin Genel Yayın Yönetmeni Dr. Naci Önsal gerçekleştirmiştir.

** Prof. Dr. Seza Reisoğlu, 1931 yılında İstanbul'da doğdu. 1951'de Galatasaray Lisesi'ni, 1955'te ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1958-60 yılları arasında Almanya ve İsviçre'de bulundu. 1958'de doktorasını verdi. Reisoğlu, 1960 yılında Medeni Hukuk doçenti oldu. 1968 yılında aynı kürsüde profesörlüğe yükseldi. Almanca, İngilizce ve Fransızca bilen Reisoğlu'nun ticaret hukuku ve iş hukuku alanlarında yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunuyor.

kuralı, toplu iş sözleşmeleri sürecinde, işçi sendikaları karşısında, yoğun olarak işçi çalıştıran kamu işverenlerini temsil eden adil, tarafsız, konuya hakim, bilgili, uzman bir birimin konulmasıydı. O da bizim kanaatimizce kamu işveren sendikalarıydı.

Eğer uygulanan ekonomi karma ekonomi ise, kalkınma planları kamu kesimi için emredici, özel sektör için yol gösterici ise, ülkenin en büyük işvereni kamu işvereni ise bence doğru olan yapıldı. Ülkenin en büyük işvereni kamuydu. Kamu işyerlerinde yüz binlerce işçinin çalıştığı dönemler vardı. Devletin bu kadar büyük bir işveren olduğu kamu kuruluşlarında, sendikalı yüz binlerce işçi çalıştırdığı ve onlar için toplu iş sözleşmelerinin imzalandığı koşullarda, kamu işveren sendikalarına çok ihtiyaç vardı. Ancak, daha sonra uygulanan ekonomik politikalar sonucunda, devletin küçültülmesi, kamusal alanın daraltılması koşullarında, kamu işveren sendikalarına olan ihtiyaç gittikçe azalıyor.

■ **Bildiğiniz gibi, 1980 yılında, sendikaların bir kısmı kapatılmış ya da faaliyetlerine son verilmişti. O sırada Çalış-**

ma Bakanı olan Turhan Esener, "süresi sona eren toplu iş sözleşmelerini yeniden yürürlüğe koymak" amacıyla 2364 sayılı Kanunla oluşturulan Yüksek Hakem Kurulu'nda uzman rapor-tör olarak görev almamı sağladı. 1983 yılından itibaren de çeşitli biçimlerde Kurul'da görev yapıyorum.

Bütün bu süreç içinde, Yüksek Hakem Kurulu'nun, 2364 sayılı Kanunun verdiği yetki ile tarafların yerine geçerek toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koymadığını, taraflar arasındaki uyuşmazlığı vereceği karar ile sona erdireceğini, bu nedenle de tarafların teklifleriyle sınırlı hareket etmesi gerektiğini savundum. Dayanağım da başta sizin yazdığınız makaleydi.

Örneğin işçi sendikası, yıllık ücretli izinlere ait maddeyi süresi sona eren toplu iş sözleşmesindeki şekliyle aynen teklif etmiş, işveren de değişiklik isteyen bir teklifte bulunmamış, kamu düzenini bozacak bir madde de değil, taraflar ücrette anlaşamadıkları için tüm maddeler uyuşmazlık olarak gelmiş. Yüksek Hakem Kurulu maddeyi değiştiriyor. Bu alandaki en önemli uzmanlarımızdan biri olarak siz buna ne diyorsunuz?

Prof. Dr. Seza Reisoğlu ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyeleri.

Prof. Dr. Seza Reisoğlu bir konferansta

Bu konudaki görüşlerinize tamamen katılıyorum. Sizin de belirttiğiniz gibi, bu konuya ilişkin bir makale yazmıştım. Bu makalemin sizin görüşlerinizi etkilemiş olmasından mutluluk duydum. Benim kanaatime göre, Yüksek Hakem Kurulu, genelde çağırını yapan işçi sendikasının tekliflerini esas alacaktır. İşçi sendikası tarafından yapılan tekliflerin daha üzerinde bir karar veremeyeceği gibi, işveren tarafının yaptığı karşı tekliflerin daha altında da karar veremeyecektir. 2364 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi, ücret artışlarında belli bir oranı ilke olarak kabul etmesi ve uygulaması da mümkün değildir. İşverenin verebileceği ücretin daha altında bir ücret de belirlememelidir.

Bildiğiniz gibi, Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir. Ancak, bu maddelerin kanunun emredici hükümlerine aykırı olduğunu düşünen tarafın, söz konusu maddelerin iptali için iş mahkemesinde dava açması da mümkündür. Bir de, Yüksek Hakem Kurulu kararını verdikten sonra toplu iş sözleş-

leşmesi maddeleri hakkında yorumda bulunma yetkisine sahip değildir.

■ **İş Hukuku alanından sonra Banka Hukuku alanına yoğunlaştınız. Bankalar Birliği Hukuk Baş Müşavirliği yaptınız. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Temmuz 2015 Çalışma Hayatı İstatistiklerine göre, Bankacılık işkolunda 299.151 işçi çalışıyor. Ancak, bütün konfederasyonlara üye bankacılık sendikalarının toplam üye sayıları 98.251 kadar. Bu duruma göre, sendikalaşma oranı yalnızca %33. Bu sonucu nasıl değerlendirirsiniz?**

Banka Hukuku ile ilişkim geçmişe dayanmaktadır. O konuyla zaten ilgilidim. Ancak, Bankalar Birliği Hukuk Baş Müşavirliği görevine gelip, özellikle İstanbul'a taşındıktan sonra, bu konudaki çalışmalarım daha da yoğunlaş-

tı. Bu görevimi halen de sürdürüyorum. Bu alanda hazırladığım ve şu anda basım aşamasında olan son kitabım 2 bin 500 sayfa oldu.

Örgütlenme konusuna gelirsek; dediğiniz gibi bankacılık işkolunda sen-

dikalı işçi sayısı, toplam çalışanın yalnızca üçte bir oranında. Bunun birçok nedeni var elbette, ama bence temel neden, bu işkolunda uygulanan grev yasağıydı. İşçiler, grev hakkı bulunmayan, dolayısıyla da yaptırım gücü olmayan bir sendikaya üye olmaktan yarar görmüyorlardı. Taraflar arasında uyumsuzluk çıkması halinde, uyumsuzluk Yüksek Hakem Kuruluna gidiyordu.

Bildiğiniz gibi, Anayasa Mahkemesi verdiği son kararlar, bu işkolunda grev yasağını kaldırdı. Bu yasağın kalkmasının ardından, bankacılık işkolunda sendikal örgütlenmede bir artış görülebilir. İşçiler, sendikaların daha etkin olduğunu gördüklerinde ya da hak ve çıkarlarının daha iyi korunabileceğini düşündüklerinde, bu işkolunda sendikal örgütlenme kanaatimce çok hızlı olur.

■ **6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu grev yasaklarını görece azalttı. Kanun tasarısı üzerinde yapılan çalışmalar sırasında, bankaların grev yasağı kapsamından çıkarılması kararlaştırıldı. Ancak bu karar, Kanuna yansımada. Daha sonra Anayasa Mahkemesi bankalarda grev yasağına ilişkin düzenlemeyi iptal etti. Bankalarda grev yasağının kalkması- nı değerlendirir misiniz?**

Bankacılık işkolunda grev yasağını kaldıran Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesini henüz görmedik. Sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için, öncelikle bu gerekçeli kararı görmemiz gerekir. Ancak sizin de hatırlayacağınız gibi, 1980 öncesinde bankacılık işkolunda grev yapmak yasak değildi. Buna rağmen, 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun yürürlüğe girdiği 1963 yılından, grevin yasaklandığı 1980 yılına kadar, bu işkolunda çok fazla grev görmedik. Ama o zaman işletme toplu iş sözleşmesi de yoktu. Şimdi bu işkolunda yapılacak bir grev, çok etkin olabilir. Çünkü bankalar, sendikanın grev kararı alması halinde, grevin başlayacağı tarihe kadar ciddi mevduat kayıpları yaşayacaklarını düşünüyorlar ve bundan endişe ediyorlar. Kanunda değişiklik yapılması için bir hazırlık içindeler.

Ben Avrupa Birliği ülkelerinin birçoğunda bankacılık sektöründe grev yasağı olmadığını, ama grev de yapılmadığını biliyorum. Fakat bankaların da bu konudaki endişelerinde haklılık payı olabilir. Onları da bir şekilde rahatlatmak lazım. Biraz önce de söy-

lediğim gibi, öncelikle Anayasa Mahkemesinin kararının gerekçesini görmek lazım. Ondan sonra konuyla ilgili olarak bankaların diyeceklerine bakmak lazım. Bu konuda grev yasağı kaldırılırken, belki belli koşullar aranmalı. Örneğin, işçilerin işkolundaki diğer bankaların işçilerinden, hak ve çıkarlar bakımından görülür bir şekilde geride kalmış olmaları gibi koşullar aranabilir. Yani, grev kararlarında somut koşullar aranabilir.

■ **6552 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle, kamu asıl işvereninden iş almış alt işverenin yetkilendirmesi halinde, alt işverenin işyerini/işletmesini kapsayacak toplu iş sözleşmesini kamu işveren sendikası yürütecek ve sonuçlandıracak. Böyle bir yetkilendirme, bu yetkilendirmeye dayanarak kamu işveren sendikasının toplu iş sözleşmesini bağitlaması sizce olası mı?**

Sizin de belirttiğiniz gibi, Kanun böyle bir düzenleme yapmışsa, kamu işveren sendikaları buna uyacak ve kanun hükmünü uygulayacak. Ancak bu noktada dikkat edilmesi gereken bir husus var. Bildiğiniz gibi, sendikalar ancak üyeleri için iş ve işlem yapabilirler. Sendikaların Kanunda sayılan görevlerini yerine getirecekleri de gayet açıktır. Çalışma hayatı bakımından temel kanunlar, İş Kanunları ile Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunudur. Bu bakımdan, diğer kanunlarda yapılacak düzenlemelerle bu temel kanunlara müdahale edilmemesi ben- ce yerinde olur.